

Nyhetsbrev från Nätverken som bildats kring Idéskolor i Väst, december 2007

Innehåll:

- Birger Sjöberggymnasiet, Vänersborg
- BrobyGrafiska, Sunne
- Hammarö Utbildningscentrum, Karlstad-Hammarö
- Utbildningscentrum Tjörn, Tjörn
- Viskastrandsgymnasiet, Borås

Koordinator:

Margaretha Allen, Göteborgsregionens kommunalförbund

margaretha.allen@grkom.se

Hemsida för Idéskolorna i Västra Sverige:

www.grkom.se/ideskolor

Tema:

Vilken verksamhetsutveckling har skett genom Idéskoleprojektet utifrån deltagarskolornas nulägesbeskrivning?

Vilka förändringar har skett i det vardagliga arbetet utifrån elevens, lärarens och skolledarens perspektiv?

Birger Sjöberggymnasiet

När det nu är dags att se i backspeglarna och försöka sammanfatta två års idéskolearbete, är det enkelt att konstatera att mycket har hänt. Våra fem deltagarskolor har ju som övergripande tema arbetat utifrån ämnesintegration yrkesämnena och kärnämnen och arbete i s.k. skarpt läge. Detta till trots har projekten och självklart också resultaten sett mycket olika ut. Några har hållit fast vid sin projektplan, medan andras planer har tagit andra vägar än de planerade. Gemensamt är dock att alla definitivt har nått förändringar, och alla är ense om att förbättringar skett och att alla kommit en bit på väg. Thor Kempe (rektor, Nuntorps Naturbruksgymnasium) sammanfattade nog vad alla kände, genom att på vår sista nätverksträff påpeka att arbetet som skett snarare kändes som en början än som en avslutning. Alla våra skolor ställer sig också bakom den ansökan, som vi inlämnat och fått beviljad, om en fortsättning och en fördjupning av nätverksarbetet. Vi hoppas och tror också att de kontakter vi knutit under nätverksarbetet kommer att fortsätta odlas även efter nätverkets upplösning.

Utifrån de två frågeställningarna;

- Vilken verksamhetsutveckling har skett genom Idéskoleprojektet utifrån deltagarskolornas nulägesbeskrivning?
- Vilka förändringar har skett i det vardagliga arbetet utifrån elevens, lärarens och skolledarens perspektiv?

Birger Sjöberggymnasiets nätverkskolors svar sammanfattas så här:

Naturbruksgymnasiet, Dingle, hade som mål att efter inventering lägga vikt på ämnesintegrationsprojekt i olika kurser. Som hinder för detta anfördes problem av administrativ karaktär, såsom brist på samordningstid, genomförandetid och schematekniska problem. En periodisering, en öppnare schemastruktur efterlystes bl.a. Skolan hade också en hel del bekymmer med elevavhopp. Vidare hade vid Skolverkets inspektion framkommit att eleverna upplevde årskurs 1 som alltför teoretisk, och skolan ville arbeta för en förändring av detta och för att eleverna skulle känna sig mer delaktiga i utformandet av undervisningen.

I samband med förberedelser inför GY-07, planerades stora organisatoriska förändringar av skolan. När reformen blåstes av, valde dock skolan att fortsätta på den inslagna vägen, under namnet Dingle 07. Många tankar och idéer från nätverksarbetet har också använts i arbetet. Arbetslag har organiserats, inte minst för att gynna ämnesintegration. Schemastrukturen har periodiserats med s.k. ämnesperioder och arenaperioder, och skolledningen har där använt schemastrukturen som ett viktigt styrmedel för förändringsarbetet. Organisationen och sättet att ta emot årskurs 1 (för att minska avhopp och öka elevernas trygghetskänsla) har förändrats och fått mycket positiv respons från eleverna. Inte minst uppskattat har en mer praktikinriktad uppstart på hösten varit inför inriktningsvalet.

Inspirerade av besök på andra nätverksskolor har man också infört speciella dagar för lärarna vikta för planering och arbetslagsutveckling ("Görbradagar"). En resursverkstad för eleverna (både för de svaga eleverna och för de elever som av olika anledningar kommit efter) har byggts upp i anslutning till biblioteket. Man tycker också att man lyckats använda skolans driftsanläggning bättre, helt i "skarpa läges"-andan. Omstruktureringen har sjösatts ht-07, och skolledningen påpekar att de just nu befinner sig i en fas där planering och undervisning i stort sker parallellt och att mycket arbete återstår.

Som vi ser har skolans mål inom idéskoleprojektet uppfyllts och växt högst påtagligt. Dingleskolan är den skola som, inom vårt nätverk, genomfört de mest genomgripande förändringarna. De menar att en brist inom idéskolearbetet, från deras sida sett, har varit att de ej lyckats skapa en kontinuitet bland deltagarna.

Naturbruksgymnasiet, Nuntorp, hade också i första hand som mål att öka antalet ämnesintegrerade projekt på skolan. Deltagarna såg också genom nätverksarbete en möjlighet till att få en större inblick i hur andra skolor arbetar och tänker, och de kände även att idéskolearbete kunde vara ett sätt att ge dem själva en knuff framåt, för att bygga broar mellan utbildningens olika ämnen och kurser. De hade också för avsikt att särskilt fokusera på att förbättra mottagandet och introduktionen av nya elever.

Deltagarna tycker att idéskolearbetet har givit kontakter med andra skolor, exempel på olika sätt att jobba, olika lösningar och metoder, som de anser sig ha kunnat använda vad gäller t.ex. lokalanvändning och datorprogram. De tycker vidare att klimatet i nätverket varit opretentiöst och tillåtande och att mycket arbete gjorts på träffarna, även om man också påpekar man i viss mån saknat avstämningar mellan mötena. Från idéskolegruppens sida är man medveten om detta, men avvägningen mellan arbete vid träffarna och dessutom arbete mer aktivt mellan träffarna kan vara svår. Alla deltagare är ju med utöver sina ordinarie tjänster och övriga uppgifter, och risken kan ju bli att nätverksarbetet tenderar att bli och upplevs som mer tyngande än stimulerande.

Arbetet under de gångna två åren har lett till att flera ämnesintegreringsprojekt i olika omfattning har genomförts. Skolan har också verkat för ett ökat samarbete mellan olika personalgrupper. Kök, städ och vaktmästeri har deltagit i projekt på olika sätt, inte minst i dem som varit inriktade på mottagandet av elever. Eleverna har fått en förändrad undervisningssituation, från en ämnesundervisning till en mer projektorienterad form med flera ämnen och kurser involverade. Eleverna har givit gott betyg åt integreringsprojekten, vilket stärkt personalen i deras arbete. Eleverna har också fått en ökad delaktighet i

undervisningsplaneringen. Skolledningen har öppnat för bra möjligheter att förändra, driva och hålla igång skolutvecklingsarbete.

Idéer har fått stötas, blötas och genomföras. Man har också flera nya projekt på gång, och som deltagarna så klokt kommenterade i sin kartläggning av mål inför idéskolearbetet; ska vi som lärare bli trovärdiga i våra "krav" på att eleverna skall kunna samarbeta i skolan för att lösa arbetsuppgifter, så är ju det minsta man kan begära av oss som vuxna och lärare, att vi kan konsterna att få ett samarbete att fungera friktionsfritt oss emellan. Något att verkligen tänka på.

Angeredsgymnasiet, Göteborg, Hantverksprogrammet (Textil - Mode - Design), ville med sitt nätverksarbete höja nivån på utbildningen och skapa kontakter med andra skolor. De hade också som klart och uttalat mål att öka kontakten och samarbetet med näringslivet och finna väl fungerande APU-platser, samt öka det nationella utbytet.

För att skaffa fler APU-platser utarbetade och genomförde nätverksdeltagarna en enkätundersökning bland f.d. elever. Idén väcktes av idéskolan. Tanken var att fånga dem som arbetade inom textilbranschen och eventuellt kunde vara intresserade av att ta emot APU-elever. Förfrågningen har resulterat i några riktigt bra platser, även om man önskar att de varit fler.

Man känner att idéskolearbetet givit många bra kontaktmöjligheter och att man fått flera tips som man tagit till sig, som t.ex. att låta eleverna ha livskunskap under alla tre åren, att integrera delar av idrotten in i verkstadslokalerna och att återuppta ett programinriktat internationaliseringsarbete. Man har också uppskattat de föreläsare som varit inom nätverket, men man tycker att det varit störande när datum för idéskoleträffar ändrats, eftersom man sett det som angeläget att delta. Deltagarna från skolan har varit en intakt grupp om fyra från början, och de känner att skolledningen varit positiv till idéskolearbetet men inte deltagande. Att finna tider för gruppen har ibland varit svårt, men man känner att skolans sätt att arbeta med PBL och ämnessamverkan blivit bekräftat under idéskolearbetets gång, och man har för avsikt att genomföra flera idéer man fått från nätverket, även om man också ser bekymmer med att få med alla kollegor. Man nämner också särskilt i sin slutrapport att det omfattande ämnesintegrerade och skolöverskridande projekt som diskuterats inom nätverket tyvärr inte genomförts.

Strömkulleskolan, Bengtsfors, hade för avsikt att i första hand arbeta med programmål och få till stånd programrådsgrupper, där både karaktärsämneslärare och kärnämneslärare skulle ingå. Man arbetade med att presentera programmålen för eleverna och med infärgningsteman på HR och IP. En kvalitativ infärgning hoppades man skulle ge eleverna motivation till fortsatta studier. För de studiesvaga eleverna hoppades man att infärgning skulle leda till större motivation i de teoretiska ämnena. Man betonade också vikten av de möjligheter till kontakter med andra skolor som nätverksarbete ger, särskilt eftersom man är en liten skola. Skolledningen såg det som svårt med kontinuiteten bland deltagarna i nätverket och ville verka för att olika lärare skulle få åka på träffarna, för att så många som möjligt skulle känna sig delaktiga.

På Strömkulleskolan har under nätverksarbetets gång programråd och ämneskonferenser startats. Man påbörjar också en lärlingsutbildning ht-08, och deltagarna tycker att de fått konkreta tips av andra skolor angående ekonomi, ämnesövergripande projekt etc. Man önskar en fortsättning av nätverksarbetet, för att även fortsättningsvis delge varandra idéer, och man tycker sig också behöva mer tid och stöttning för att nå sina mål. Deltagarna påpekar också att det är viktigt att visa upp att utvecklingsarbete sker på skolorna och att skolor mer aktivt behöver arbeta mot media för att exponera vad som sker i skolan.

Lärargruppen som deltagit i nätverksarbetet har alltså skiftat, framför allt under 2006. Under 2007 har det dock allt oftare varit två representanter från IP som kommit på våra

träffar, vilket har varit en fördel. Vår slutsats måste nog bli att kontinuiteten bland deltagarna är ytterst viktig.

Alströmergymnasiet, Alingsås, Fordonsprogrammet, hade som främsta målsättning att skapa lärararbetslag. Skolan har ett väl fungerade yrkesråd, som också stöttade dessa planer. Yrkeslärarna önskade skapa "hållbara" arbetslag, d.v.s. att kärnämneslärare skulle knytas till programmet för en längre period (minst tre år), för att kunna få en samverkan till stånd. En mer probleminriktad undervisning med arbeten i skarpt läge ville man också fokusera på.

Deltagarna tycker att de började från scratch, men vi är nog alla överens om de kommit långt och redan nått flera av sina mål. De har byggt om sina lokaler för att öka möjligheterna till samverkan. Arbetslaget har numer gemensamt arbets- och personalrum. All undervisning sker i programmets lokaler. Karaktärsämnes- och kärnämneslärarna har ett delat mentorskap. Flera samverkansprojekt har genomförts. Lärarlagen har fått i uppdrag av skolledningen att utforma en lokal arbetsplan på FP. Gruppen anser att nätverket givit viktig input och skolan har bl. a. startat en resursverkstad i anslutning till biblioteket, inspirerade av Angeredsgymnasiets Kunskapsportal.

Under resor till och från och under nätverksträffar har deltagarna utformat 25-30 samverkansidéer (stora och små) och man har gjort diverse inköp för att förbättra miljön på programmet för både elever och lärare. Det som lärararbetslaget kanske dock mest värderar är att de nu känner sig synliggjorda av skolledningen, och de känner också att de vunnit gehör hos skolledningen om prioritet inför nästa års tjänstefördelning och schemaläggning. Ett önskemål är också mer gemensam planeringstid. Deltagarna vill gärna fortsätta nätverksarbetet och tycker att det fungerar som input för utveckling. De menar också att träffarna fungerar som en (positiv) press att åstadkomma något.

Med i vårt nätverk var från början också *Byggprogrammet, Vilundagymnasiet, Upplands Väsby*. Programmet verkade ha ett väl fungerade arbetslag och en samsyn på eleverna. Deras strävan var i första hand att all verksamhet skulle vara i "skarpt läge". Tyvärr och utan att vi egentligen vet varför (vi har inte lyckats få kontakt) upphörde deltagandet i nätverket. Vi tror att det rent fysiska avståndet var för långt och att det endast var en representant från skolan. Kanske blev det helt enkelt för betungande? Att arbeta i nätverk, med ämnesintegration och i skarpt läge förutsätter ju faktiskt att flera hjälps åt för att sätta eleven i centrum och höja elevernas motivation.

För *Birger Sjöbergsgymnasiets* egen del så har också en hel del hänt. Två år som Idéskola och som deltagare i nätverksarbete har varit mycket givande. Följande punkter får tjäna som några exempel:

- Vi har generellt höjt kompetensen i arbetslagen.
- Vi har fått fortbildning, bl.a. genom de föreläsare vi haft i nätverket.
- Vi har fått tillfälle att besöka andra skolor och se deras verksamheter.
- Vi har etablerat goda kontakter med andra skolor.
- Vi har fått impulser till fler ämnesövergripande projekt.
- V har fått nya och värdefulla tips på internationaliseringsprojekt.
- Vi har genomfört en studieresa till Spanien, som en avslutning på årskurs 3:s ämnesintegrerade projektarbete med tema Spanien. Alla lärare i arbetslaget deltog. Projektet var mycket uppskattat av både elever och lärare.
- Vi har organiserat utlands-APU och även skapat skolkontakt där.
- Vi har diskuterat, skaffat mer information om och utarbetat kontrakt, försäkringar och avtal gällande såväl APU som studieresor, både hemma och utomlands.
- Vi har ökat våra omvärldskontakter.
- Vi har successivt insett vikten av och vitsen med nätverksarbete, som ett givande samspel mellan aktörerna och känner oss inspirerade till att fortsätta använda nätverk som arbetsmetod.

- Vi tror att nätverksarbetet generellt har fungerat som katalysator, som bidragit till att projekt som diskuterats och planerats äntligen organiserats och kommit igång.

Avslutningsvis är vi säkra på att vi har fått med oss en massa inspiration och många idéer som säkert kommer att bära frukt längre fram!

Vänersborg 071126

Birger Sjöberggymnasiets Idéskolegrupp:

Sten Gustafsson, Benny Carlson, Kerstin Hallander, Johanna Hagberg, Eva Andersson

BrobyGrafiska Utbildning

Vårt uppdrag som Idéskola har varit kring samverkan med det lokala och regionala näringslivet. Vårt nätverk har förändrats över tiden och det har fått en del konsekvenser. Den största konsekvensen är nog att vi gått från att vara ett nätverk med fyra skolor till ett med tre skolor och en "gäst nätverkare". Vi började med Eskilstuna, Storuman och Katrineholm. Storuman försvann tidigt. Sen försvann Katrineholm strax efter det. Det är svårt att säga varför de försvann, Storuman kände av avståndet. Vi fick med två nya skolor, Baggium (Karlstad praktiska gymnasium) i Karlstad och Åsfjärdens gymnasium i Grums. Baggium har varit med på tre träffar, men Grums bara på två. Eskilstuna har varit med hela tiden på alla träffar.

Under våra träffar i nätverket har fokuserat på samverkan skola – näringsliv, men då vi varit ett litet nätverk har utrymmet varit stort för vardagsproblematiken. Vi har alltid kunnat ta upp de problem som skolorna brottats med för tillfället och haft möjlighet att genomföra kollegahandledning. Detta har varit till stor nytta för våra nätverksskolor, som har kunnat komma vidare i sin utveckling. Men vi har, när vi summerat våra erfarenheter, märkt att vilka vardagsfrågor vi än tagit upp till diskussion har de på ett eller annat sätt kretsat kring samverkan skola – näringsliv. Antagligen har vi varit mer fokuserade än vi ibland trott. För vår del har träffarna gett oss tillfällen att diskutera våra egna utvecklingsområden och fått möjlighet till konstruktiv feedback. Våra få nätverksskolor har även haft skolledare, som engagerat sig i arbetet i nätverket. Detta har lett till snabbare utveckling och förändringar inom olika områden.

När man stannar upp och reflekterar över ett långsiktigt utvecklingsarbete, kan man se att det hänt mycket. Det är först när man riktigt ser tillbaka och funderar över var man stod när det hela började och var man står i dag som man kan se en utveckling. Den utvecklingen ser vi i vårt nätverk.

Idéskolearbetet har gjort att vi har blivit mer aktiva i vårt arbete med att hitta nya former för samverkan skola näringsliv. Vi har alltid haft ett nära samarbete med vårt lokala näringsliv och även nationellt. En utmaning vi står inför är hur vi möter och får kontakt med nya företag inom nya medier. Många av dessa nya företag är små, ibland enmansföretag, som kanske inte alltid kan komma till oss. Dessa företag är och kommer att bli mycket viktiga vad gäller APU platser för Medieprogrammet.

Nedan reflekterar vi över vår verksamhetsutveckling utifrån de fyra nivåerna; skol-, elev-, lärare- och skolledarperspektiv på respektive skola.

BrobyGrafiska Utbildning, Sunne

- utvecklingen av vårt medieprogram

Trots avbrottet av GY07 beslutade vi oss för att fortsätta arbetet med utvecklingen av vårt medieprogram utifrån vad vi planerat. Arbetslaget som arbetar med medieprogrammet har genom Idéskolearbetet fått mer tid avsatt för utvecklingsarbete. I arbetslagsarbetet har vi haft nytta av de idéer vi fått från våra nätverksskolor.

- programrådets sammansättning

Vi har haft diskussioner med Programrådets ordförande, Leif Svensson angående programrådets sammansättning. I dag ligger tyngdpunkten inom den grafiska industrin. Vi skall aktivt söka fler deltagare inom mediebranschen. Ett första steg har varit att gå ut med ett informationsbrev om våra intentioner till utvalda personer.

- utveckling av utbildningar och form av fortbildning

Nätverket har blivit en inspirationskälla för oss i vårt inre arbete med både utveckling av våra utbildningar och en form av fortbildning.

- ”byta” elever

Vi vill prova att ”byta” elever. Vi har under flera år samverkat med skolor i olika länder och skickat elever hit och dit i Europa. Vi vill gärna prova ett liknande utbyte för APU mellan våra nätverksskolor.

- Entreprenöriellt lärande

Vi kommer att fortsätta utveckla vår arbetsmetod Entreprenöriellt lärande. Metoden har använts på ett av våra gymnasieprogram, Hälsa och ledarskapsprogrammet under snart tre år. Eleverna på programmet går nu åk 3 och har just skrivit en bok om sina erfarenheter från en utbildning med en annorlunda metod. Från och med i år arbetar även medieprogrammet med entreprenöriellt lärande. Det innebär en stor förändring och mycket jobb, men mycket positiva resultat redan.

- nätverksarbetet

Vi kommer med Grafiska Utbildningsfonden att starta ett nätverksarbete med skolor inom tryckteknik. Arbetet kommer att utformas utifrån Idéskolekonceptet.

- teknikcollege

Vi blev Teamet ”medieproduktion” som har satt fokus på APU och arbetar med teknikcollege.

• APU koordinator har fått en massa tips och utbyt erfarenheter med de andra skolorna i sitt nätverk. Arbetsmiljö är också en del av förbättringsarbete.

• Vi bygger ett karriärcentrum där studievägledare och APU/internationell koordinator ska arbeta tillsammans

- vernissage

S:t Eskils gymnasium, Eskilstuna

Genom arbetsgruppen förs idéskolearbetet ut i vardagen och vardagen kommer till idéskolan.

I vårt arbete i nätverket har vi utvecklats jättemycket, vi har fått många bra och nya erfarenheter av de andra skolorna som tillhör vårt nätverk. Där vi står nu i nätverket är vårt arbete kring branschrådet. Vi håller på att utveckla och skapa en mötesplats för vårt branschråd. En tid som är bra att bjuda in företag, näringslivet, politiker, rektorer, elever, är i januari. Den månaden är lugn och alla har klarat julstressen med mycket jobb för mediebranschen. Vi håller på nu och ser hur vi skall bjuda in och var vi skall vara. Miljön är viktig vid första mötet och frågorna kring varför vi vill träffa alla i branschen. I vårt nätverk så har vi vågat och fått massor med tips hur vi skall göra och det känns tryggt. Vi har fått massor av tips och råd ifrån Brobygrafiska som har ett branschråd, eller programråd som de kallar sitt för. Varför vi vill ha ett branschråd är för att skapa en närmare relation med näringslivet ihop med våra elever, eftersom det är så svårt att få ut eleverna på APU. Men det som har hänt är att Eva har blivit praktksamordnare på medieprogrammet och skall bygga upp detta. Vikten av att ha intresserade företag som är måna om elevens utbildning och välbefinnande och att eleven får både teori och praktik i erforderlig omfattning.

Vi har provat att ha ”prova-på-dagar” med högstadiееlever, en idé som kom fram i nätverket. Uppföljning av fd elever för att ev. kunna placera APU elever på deras företag/arbetsplatser är en annan idé.

Det har varit många funderingar på vägen att tänka på, som vi har tagit upp i vårt nätverk. En bra bakgrund först och styrt program inför träffarna har varit bra.

Vi har även delgett andra i nätverket våra planer på hur vi vill jobba och utvecklas i detta nätverk. Vi har tydliga mål med hur vi vill genomföra arbetet.

Tre lärdomar av arbetet hittills:

En sak som vi har lärt oss är att allt går att genomföra med positiv anda och kreativa elever. Första träffen med Johan Plate var helt klart att har man inga tydliga mål, är det svårt att genomföra dessa. Ställ frågan till sig själv, vill jag detta.

Om man tvekar då skall man inte gå in i något som inte känns bra.

Varken för en själv eller gruppen. Många bra föreläsare har vi lyssnat på.

Man måste våga prova nya metoder hela tiden. Det är en lärdom som är jätteviktig att tänka på.

Bara att få se hur man arbetar på respektive skola är spännande varje gång. Men det är en viss skillnad på skolorna, vi med våra 260 elever på medieprogrammet, Baggium med 44 elever. Det är verkligen olika förutsättningar. Men har man tydliga mål och vill nå detta, så är nätverket helt klart en bra stöttning i sina arbeten, och utveckling för alla grupper i vårt nätverk.

Baggium – Karlstad praktiska gymnasium, Karlstad

Vi skapade redan tidigt en arbetsgrupp på skolan. Arbetsgruppen består av rektor, SYV, lärare medieprogrammet, lärare grafisk medieproduktion, lärare kärnämnen, APU koordinators. Sammansättningen är en spegling av våra arbetslag och olika verksamheter på skolan. Vad gäller programrådsarbetet har vi själva fått upp ögonen på att en bransch saknar representation och att vi behöver göra något åt det.

Idéskolenätverket är ett mycket bra sätt att utbyta erfarenheter under en längre period. I jämförelse med t.ex. endagarskurser, där man blir tillfälligt "frälst", så kan kontinuiteten skapa förutsättningar för verklig utveckling.

Vi har blivit mer uppmärksammade på de vinster som faktiskt finns med ett större samarbete mellan olika ämnen och lärare.

Många olika begrepp och syften men ändå en gemensam tro på att lärande på arbetsplats, seriöst genomfört, är en bra utbildningsform för alla grupper av elever

För att stimulera konkreta förändringar i arbetssättet på skolor är nätverksträffar med stor sannolikhet det mest effektiva sättet.

Nätverksarbetet har öppnat nya världar och nya dörrar. Vi har kunnat ta del av de andra skolornas hinder och möjligheter. Deltagandet i nätverket har fungerat som kompetensutveckling för personalen.

Närvaron av skolledaren i nätverket har lett till att förändringar i det vardagliga arbetet skett mycket fortare.

Skolan måste själv ha valt att delta i nätverket och att skolledaren själv deltar så att deltagarna känner att man har ett stöd uppifrån för att kunna utveckla/s.

Sammanfattningsvis har dessa två år varit ett stort privilegium för oss, som Idéskola. Vi har fått tid att utveckla tankar, fått fortbildning och utveckla verksamheterna och lärt känna många människor. Eftersom vårt nätverk har fokuserat på samverkan med det lokala och regionala näringslivet, känns det som att förändringar för eleverna blir på lång sikt, men det är väl det ett utvecklingsarbete i skolan handlar om. Bestående, långsiktig utveckling och förbättring, som kommer eleverna till del i vardagen.

Laurence Autard de Bragard och Anna Ullenius
Sunne den 30 november, 2007

Hammarö Utbildningscenter

Deltagarskolorna känner att man nått en kvalitetsutveckling under arbetet med idéskoleprojektet. En viktig del man pekar på är att det inre arbetet inom programmen på respektive skola har stärkts.

Omvårdnadsprogrammet på Krokslättsgymnasiet har tack vare den etablerade kontakten i nätverksarbetet gjort studiebesök med hela personalstyrkan på Omvårdnadsprogrammet på Hammarö Utbildningscenter. Studiebesöket mynnade bland annat ut i att man på Krokslättsgymnasiet anammat ett annat upplägg utav kurserna. En annan följd utav studiebesöket var att infärgningen mellan kärn- och karaktärsämne blivit tydligare. Detta är ett tydligt exempel på hur det vardagliga arbetet för elever och personal förändrats tack vare arbetet med idéskolenätverket.

När deltagarskolorna gjort besök hos varandra har man fått bekräftelse för det man själv gör. Verksamheten sätts då under lupp utav nya fräscha ögon som kommer utifrån och kan på så sätt åskådliggöra det som händer på varje enskild skola. Utbytet mellan skolorna har lett till att man tagit till vara på bra exempel ifrån de andra deltagarskolorna. Besöken på varandras skolor har även gett nya idéer, personliga kontakter och nya referenspunkter. Den dagliga verksamheten kan således sägas ha påverkats utav nätverksarbetet då vi har fått nya infallsvinklar, tips och idéer ifrån deltagarna, föreläsare och seminarier som vi haft under arbetets gång. Vi har även kunna delge varandra konkret material som man kan arbeta med.

Då man sedan återvänder till sin egen vardag kan man utöva påtryckningar i den egna organisationen för att skapa ett skolutvecklingsarbete i sin egen verksamhet. Utbytet har då gjort att man kan hänvisa till de andra skolorna för att på så sätt få med sig de sina. "Så gör dom – varför kan inte vi göra så", "de har – varför har inte vi" är två citat som använts utav deltagarskolorna under nätverksarbetet och genererat i förändringar i den egna verksamheten. Ett konkret exempel är att numera är även Krokslättsgymnasiet stolta innehavare utav en datavagn och brukare utav trådlöstnätverk.

Konstruktionen utav vårt nätverk har lett till att vi kunnat utveckla de personliga kontakterna på ett mycket bra sätt. Deltagarskolorna har inte känt sig hotade eller utsatta för en konkurrenssituation vilket varit en gynnsam förutsättning i vårt arbete. Då vi inte känt oss utsatta för konkurrens mellan skolorna och inte heller konkurrerar om samma elever anser vi att det gjort oss mer öppna för att dela med oss utav tips och idéer.

I vårt nätverk har vi integrerat eleverna i processen. Elevdeltagandet har väckt många nya idéer om fler samarbets- och utvecklingsområden. Arbetet med elevintegration har bara börjat och det finns många oupptäckta möjligheter kvar som vi har för avsikt att arbeta vidare med vid en eventuell fördjupning och förlängning utav projektet.

Ett konkret exempel på samarbetet mellan skolorna där eleverna har huvudrollen är det planerade utbyte mellan Barn- och fritidsprogrammen på Krokslättsgymnasiet och Hammarö Utbildningscenter utifrån kursen Natur- och friluftsliv. Under vårterminen 2008 kommer ett antal elever ifrån Krokslättsgymnasiet genomföra ett läger i form utav en tredagarsvandring tillsammans med elever ifrån Hammarö Utbildningscenter. Det finns även flera idéer på framtida samarbetsprojekt mellan de båda Barn- och fritidsprogrammen på de båda skolorna.

Vid utbytet har eleverna fått granska skolornas informationsmaterial och hemsidor. Det har gett oss en annans syn på hur dessa kanske skall vara utformade då eleverna sett på detta material på ett helt annat sätt än vad vi gör. Eleverna har även fört en diskussion kring APU och vart man har möjlighet att genomföra sin praktik. En konsekvens utav detta är att eleverna med största sannolikhet kommer att vara mera kritiska till urvalet av platser och i

valet utav APU-platser. Arbetet med dessa frågor har lett till ett mycket aktivt och engagerad insats ifrån elevernas sida.

Hammarö Utbildningscenters idéskolenätverk har även tagit till sig idéer ifrån andra nätverk ibland västnätverken. Ett tydligt exempel är det arbete man lagt ner på Tjörn med tonvikt på marknadsföring. Våra skolor har efter att ha lyssnat till hur man gått till väga på Tjörn börjat tänka i andra banor när det gäller marknadsföring. Ett exempel på detta i vår dagliga verksamhet är vikten utav att man använder sig samma layout på till exempel brev, kuvert och informationsmaterial. Vi har blivit mer medvetna om hur vi skall synas och uppfattas av omvärlden. Vi delar även erfarenheten i marknadsföringsarbetet med Tjörn när det gäller att få alla på hemmaplan med i samma båt.

Med anledning utav elevernas engagemang har vi kommit fram till att det finns olika perspektiv mellan elever och personal i det arbete vi gör. Eleverna har ett kortare perspektiv i sitt sätt att tänka då de endast är på skolan under tre år medan personalen kanske är kvar i trettio år. Detta kan påverka arbetet då vi har olika referenser och tankesätt. En nackdel kan vara att eleverna driver igenom förändringar de själva inte kommer att få uppleva då de redan lämnat skolan när de träder i kraft. Eleverna lägger alltså ner ett stort arbete för de efterkommande årskullarna vilket kräver en viss mognad i sitt tänkt för att kunna tillgodose kanske andra än sina egna behov i första hand. Vi upplever att elevernas delaktighet varit en mycket positiv del i vårt nätverksarbete. Ett problem med elevdelaktigheten är att den är svår att mäta. Detta gör att det inte konkret går att säga vad delaktigheten lett till.

Vårt engagemang och arbete med idéskolenätverken har påverkat verksamheten på hemmaplan då vi med jämna mellanrum varit frånvarande ifrån vår ordinarie verksamhet. Detta har inte enbart varit positivt då eleverna ibland uppfattat det som att vi aldrig är där – de har upplevt frånvaron av personalen som något negativt.

En stor fördel som vi sett med nätverksarbetet är att vi haft möjlighet att sitta under hela dagar. Vi har haft tid avsatt till kunskapsutbyte och skolutveckling något som till vardags kan vara svårt att få tid och möjlighet till. Det har även varit av stor vikt att få komma iväg ifrån den egna skolan och dess verksamhet för att i lugn och ro få arbeta med skolutvecklingsfrågor.

När vi berättar om vårt arbete i nätverket är det viktigt att inte glömma bort koordinators roll i det hela. Genom koordinators delaktighet har vi hela tiden blivit uppdaterade med vad som händer runt om i landet. Koordinatoren har även uppmuntrat och kommit med idéer om hur vi skall gå vidare och även gett exempel på hur man gjort i de andra nätverken vilket gjort att vårt arbete fått sig en skjuts framåt. Konkreta exempel som vår koordinator uppmuntrat och propagerat för som gjort att vi tagit ett steg framåt i vårt arbete är bland annat elevdeltagande i processen och vikten utav delaktiga skolledare. Under arbetets gång har koordinator varit pådrivande men inte påverkande i positiv bemärkelse. Koordinator har hela tiden kommit med nya idéer och gett oss nya infallsvinklar som vi kanske inte annars skulle ha kommit på själva.

Utbildningscentrum Tjörn

För flertalet av de skolor som anslöt sig till Tjörns idéskolenätverk var syftet att utveckla arbetssätt och metoder för yrkesbaserat lärande/arbetsplatsförlagd utbildning. Flera av skolor hade som avsikt att inför den nya gymnasieskolan GY 07 starta gymnasiallärlingsutbildning eller utreda möjligheten att starta en sådan i kommunen. Ett antal av skolorna var redan igång med liknade upplägg och hade som mål att utveckla och förbättra sina metoder. För några skolor innebar deltagandet att man ville vidareutveckla de utbildningar man redan hade genom att t ex utveckla nya metoder för APU, förbättra sitt samarbete med arbetslivet och/eller utöka sina APU-perioder.

Syftet med våra träffar har därför varit att utbyta erfarenheter kring hur man skall tänka såväl pedagogiskt som praktisk när man skall arbetsplatsförlägga utbildning. Det som skolorna lyfter fram som svar på frågan på vilket sätt nätverket bidragit till deras verksamhetsutveckling är att träffarna har gett möjlighet att få ta del av konkreta exempel på lösningar och tillvägagångssätt men också att nätverksträffarna har varit ett forum för att diskutera pedagogiska frågor kring ett yrkesbaserat lärande. De flesta av de mål som skolorna satte upp i början av projektet har också genomförts. I Uddevalla, Stenungsund, Lerum har lärlingsutbildningar startats och vidareutvecklats. I Ale har en ny modell för APU inom handelsprogrammet arbetats fram. I Uppsala och på Öckerö har samarbetet mellan skola och arbetsliv utvecklats och förbättrats. I Uppsala har man bland annat arbetat fram en ny modell för handledarutbildning och på Öckerö har t ex ett koncept för blockläsning och arbetsjournaler utarbetats.

Vilka förändringar har vi då sett utifrån elevernas, och personalens perspektiv? För eleverna har de nya lärlingsutbildningarna gett möjlighet till en ny utbildningsväg med en annan metod för lärande. Skolorna pekar på flera positiva effekter. En av dessa är att eleverna på vissa områden lärt sig färdigheter som normalt elever uppnår under senare år. De har också noterat att eleverna visar ett större engagemang för sina studier och kursplaner än vad de normalt brukar se hos eleverna. Lärarna tycker också att elevernas förståelse och intresse för yrkesteori har ökat. Eleverna har också börjat skapa egna nätverk ute i arbetslivet som framöver kan leda till någon form av anställning. På Öckerö har eleverna genom att skolan infört en ny modell för blockläsning fått en större helhet i undervisningen.

En av styrkorna i nätverket har varit att det funnits både skolledare, studievägledare, samordnare och lärare representerade från de olika skolorna. Detta har gjort att det har funnits intresse och behov av att ha ett helhetsperspektiv på de områden som behandlats i nätverket. För lärarna har fokus varit att diskutera och utbyta erfarenheter av den nya lärarroll som ett yrkesbaserat lärande innebär. Eftersom flera skolor under perioden infört nya arbetsformer har det också inneburit att många lärare på skolorna blivit involverade och därmed fått ändra sina arbetsmetoder. Nätverket har därför fungerat som ett stöd i den här processen genom att vi kommit olika långt på olika områden kan de med mer erfarenhet bli ett stöd för dem som inte kommit lika långt. Lärare i nätverket uttrycker bland annat att de förändrade arbetsmetoderna innebär ett nytt sätt att tänka eftersom de måste utgå från det som sker ute på arbetsplatsen samt elevens frågeställningar och utifrån det planera undervisningen samt knyta ihop med kursplaner och kursmål.

För skolledarna, studievägledarna, lärlingssamordnare/ koordinatörer etc har styrkan varit att få ett forum med andra som sitter i en liknande situation av att införa en ny utbildningsform. Det har därför funnit behov av att diskutera frågor och lösningar kring intagning, lärarkompetens, kompetensutveckling, organisation, kostnader, avtal mm. Slutligen är det också viktigt att peka på de effekter som skolornas förändringsarbete haft för arbetslivet. I Uppsala, Stenungsund och på Öckerö har utvecklingsarbetet kring handledarutbildning/pärm respektive arbetsjournal syftat till att skapa större tydlighet och stöd för handledarna på arbetsplatserna. I Uddevalla har branschråd utvecklats vilket bidragit till att skapa en bra organisatorisk grund för samarbete. Branschråden har varit en viktig del i utvecklingen av Uddevallas modell för lärlingsutbildning. För företagen och branscherna skapar modellen att förlägga utbildning till arbetslivet större möjlighet att påverka innehåll och upplägg av utbildningen. Ett annat av incitamenten att gå in i ett samarbete med skolan är möjligheten till framtida rekrytering av personal.

Sammanställt av:

Cecilia Kjerstadius

Rektor Företagsförlagda gymnasiet och Samhällsgymnasiet Tjörn

Viskastrandsgymnasiet

När vi nu ska summera nästan två års arbete med att vara idéskola för ett nätverk och man sitter och bläddrar igenom den välfyllda pärm som blivit ett av resultaten med detta arbete, kan vi konstatera att det är en lång och mycket intressant resa vi gjort. Från att ha kastats in i det här vintern 2006, utan att egentligen veta så mycket vad vi gav oss in i, till att nu ha rott projektet i hamn med, som det ser ut, en samling helnöjda nätverksdeltagare. En kommentar vi med glädje minns, kom från en av deltagarna i nätverket då han i slutet av projektet konstaterade: "Detta är den bästa kompetensutveckling jag någonsin haft."

I detta sista nyhetsbrev ska vi försöka summera arbetet och se vilken verksamhetsutveckling som skett. I brevet finns även rapporter från två av de deltagande skolorna som ur sin synvinkel försökt utvärdera arbetet.

Viskastrandsgymnasiets nätverk har följande deltagande skolor:

- Bräcke­gymnasiet, Göteborg
- Bäckadalsgymnasiet, Jönköping
- Nösnäsgymnasiet, Stenungsund
- YTC Lindholmen
- Åkrahällskolan, Nybro

De olika nätverksträffarna har hållits av några av de deltagande skolorna. Vi har varit på Bäckadalsgymnasiet i Jönköping, på Lindholmen på Hisingen, i GR: s lokaler i Göteborg och vid två tillfällen på Viskastrandsgymnasiet i Borås. Avslutningskonferensen hade vi på Nohlaga slott i Alingsås tillsammans med de övriga skolorna i det västra nätverket.

Anledningen till att Viskastrandsgymnasiet blev uttagen till idéskola var att vi vid tidpunkten för ansökan länge hade arbetat med formerna för samråd med arbetslivet och därigenom byggt upp en stark samverkanskultur. För bygg- och fordonsprogrammen har det inneburit utökad APU för eleverna. Vi hade också startat en intressant satsning på skönlitteratur där vi lyckades engagera många elever på yrkesprogrammen. Under våra nätverksträffar har vi arbetat mycket med dessa punkter, men även en hel del annat. Vi har halkat in på otaliga ämnesområden och haft diskussioner om det mesta som händer i skolans värld och det känns som det varit nyttiga diskussioner.

Under en stor del av projektiden har fokus på diskussionerna legat på läsning av skönlitteratur på yrkesprogrammen. Skolorna har delat med sig av sina erfarenheter och bland annat Bräcke­gymnasiet och Viskastrandsgymnasiet har berättat om sina projekt kring det här med läsning. Detta har fått till följd att flera skolor precis har, eller är på gång, att starta något projekt kring läsning av skönlitteratur på sina skolor. Bland annat har Nösnäsgymnasiet ett projekt på gång som ni kan läsa om längre ner i nyhetsbrevet.

Vi tycker det är roligt att idéerna kring läsningen sprider sig på skolorna och att flera skolor är villiga att starta projekt kring läsning av skönlitteratur. Hur viktigt det är med läsning behöver vi kanske inte gå in på här, men visst kan vi alla vara överens om att det är något som är värt att satsa på.

Glädjande nog har vi på Viskastrandsgymnasiet fått ett positivt svar från myndigheten för skolutveckling på vår ansökan till en förlängning av projektet där vi ska inrikta oss på läsning av skönlitteratur. Det verkar även som de flesta av de deltagande skolorna i nätverket är villiga att vara med på denna förlängda projektid. Detta kan i sin tur innebära att flera läsprojekt startar ute på skolorna och det tycker vi är verksamhetsutvecklande för verksamheten i allra högsta grad. Vi ser med spänning fram mot det fortsatta arbetet och vi är glada över att få möjligheten att hålla kontakten med del deltagande skolorna.

Kommentarer från två av de deltagande skolorna

- Så här skriver Peter Bäcklund, rektor på Nösnäsgymnasiet i Stenungsund:

För Byggprogrammet på Nösnäsgymnasiet har nätverkets arbete varit till stor behållning. Innehållet på de träffar som genomförts har varit relevant och givit många nya tankar om yrkesutbildning. Det som vi fått oss till livs har förmedlats till övriga lärare på programmet vid arbetslagsträffar.

De diskussioner om t.ex. APU, infärgning och annat som varit uppe på träffarna lever vidare i det dagliga arbetet på programmet. Den konkreta verksamhetsutveckling som har skett är att yrkeslärare och svensklärare startat ett läsprogram i mindre skala under hösten. Inspirationen till det har så klart kommit från de lyckade projekt som genomförts i Borås och i Jönköping.

Samtliga svensklärare på Nösnäsgymnasiet deltar i en särskild fortbildningssatsning under 2007-2008. Ett bärande tema handlar om ungdomars läsning och hur man ska kunna möta och utveckla det här i svenskämnet, vilket passat bra med ambitionerna på Byggprogrammet.

Grundtanken har varit att skapa läslust och att läsa gemensam litteratur att arbeta med. Den första boken som avhandlats är Hjärtans fröjd av Per Nilsson. Tid avsattes i såväl svenska som byggämnen. Själva läsningen tog en väldig fart och många elever läste med stor lust. Den var av sådan art att flera läste klart boken hemma innan man hann läsa på byggtid. Samtalen om boken och dess tema, ungdom och kärlek, blev givande och alla elever var delaktiga. Bokvalet, en relativt lättläst och inte alltför lång bok, gjorde att alla lyckades och läsningen har fått en bra start.

Inom kort fortsätter den gemensamma läsningen och då är ambitionen att läsa en något svårare bok och där byggtemat är en ingrediens. Under innevarande läsår provar vi oss fram och utarbetar en modell att använda med start läsåret 2008-2009.

Om det blir en fortsättning i form av ett nätverk riktat mot elevers läsning så är Nösnäsgymnasiet mycket intresserat av att delta. Då även med svensklärare som ingår i arbetet från start.

Utlandsförlagd APU är också ett område som startats under den tid som nätverket varit aktivt. I tre omgångar har elever på skolan genomfört APU i England. Utbytet har skett i samarbete med Barn- och fritidsprogrammet och Hotell- och restaurangprogrammet. Varje program har haft 3-4 deltagande elever vid respektive praktikperiod. Nu står vi inför att bygga upp en egen kontakt med en byggskola i Fredrikshamn, Danmark.

- Följande tankar förmedlas av Bengt Jonson från Lindholmens gymnasium i Göteborg:

Studiebesöken och träffarna inom nätverket har givit kunskaper som kunnat överföras till vår skola.

Studiebesöket i Danmark gav bra kunskaper om lärlingssystem inför förändringarna som är på gång i Sverige.

Läsprogrammet kommer att startas i flera skolor.

Diskussionen om APU och anknytning till branscherna har kraftigt förstärkt och ökat medvetenheten om hur viktiga punkter det är.

På vår skola har speciellt APU satts i högsätet vilket givit effekten att arbetet nu på ett bättre sätt kommer att dokumenteras. Ökat samarbete mellan lärare ger större möjligheter för eleverna att hamna på rätt ställe. Administrationen av platserna kommer förhoppningsvis att ske centralt med större möjlighet för lärarna att arbeta mer med innehållet i APU och ge eleverna en större insikt.

Ett arbete för att sätta igång läsprogrammet vilket också ger större möjligheter för ämnesintegration och samarbete olika lärare är på gång.

Avslutning

Det har varit en ynnest att få leda arbetet i nätverket under dessa två år. Visst har det stundtals varit mycket arbete, men det har gett mycket tillbaka. Vi har som idéskola tvingats titta på vår egen verksamhet och på något sätt formulera det vi tagit för givet i vårt arbete. Bland annat har vi strukturerat upp vårt läsprojekt och haft samlingar med personalen där vi återigen gått igenom syfte och genomförande av vårt läsprojekt.

Vi har även lärt oss mycket av varandra i nätverket och att vi dessutom fått förmånen att lära känna ambitiösa och trevliga människor med varierande bakgrund är ytterligare något som projektet gett.

Det är med lätthet vi kan instämma i ovannämnda nätverksdeltagare att detta är den bästa kompetensutveckling vi någonsin haft.

För Viskastrandsgymnasiets nätverk

Kenneth Ohlsén

Björn Dahlbäck